

PRALIEN

(Muziek: Willem Deleu; tekst: Jan Deckers)t

Mijn grootvader, de vader van mijn moeder, is geboren in Berlijn in 1891. Op zijn dertigste was hij hoogleraar in de scheikunde te Jena. Heel zijn leven lang heeft hij gezocht naar de chemische grondslagen van de kleuren der onderscheiden stoffen. Toen hij stierf in 1959 had hij nog geen begin van een antwoord gevonden. Hedendaagse chemici verzekeren mij dat men ook de dag van vandaag nog geen stap verder staat.

In 1921 woonde mijn grootvader een congres bij te Gent. Hij maakte er kennis met mijn grootmoeder, die assistente was bij een Aristoteles-exegeet; de allereerste vrouwelijke assistente in België! Bij een dineetje in de Cour Saint Georges, het oudste hotel van Europa, geraakten ze beiden zo sterk tot elkaar aangetrokken, dat ze behoefte voelden aan enige verfrissing. Zij nam hem mee naar een plaats te Heusden waar een met klinkers bestrate oever zoetjes tot in de Schelde afhelde. Een nachtelijk bad kon hun bloed echter niet tot bedaren brengen. Op de harde stenen dezer zachte helling is mijn moeder tot stand gekomen.

Daar bevond zich, op enkele honderden meter van deze plek het befaamde dierenkerkhof van Heusden. Soms, als ik behoefte heb aan innerlijke stilte, ging ik eerst naar de Schelde en daarna na het dierenkerkhof en meer bepaald naar het zerkje van PRALIEN.

Pralien mijn liefste kwispelstaart
Hij had de Volvo niet gezien
Mijn blik is leeg mijn hart bezwaard
Zijn naam blijft echter steeds bewaard
Want naast die kleine treurwilg merk je
Staat het zerkje van Pralien

'k Was vroeger onbesuisd van aard
Maar 'k ben een ander mens sindsdien
'k Ga als mijn lust mij zorgen baart
Naar Heusden toe op bedevaart
Naar 't rank en teder beeldhouwwerkje
Naar het zerkje van Pralien

Daar aan de Scheldeboord te Heusden
Waar 'k jou vooreerst heb liefgehad
Waar ik serieus mijn knieën kneusde
En jij, jij schramde er je gat

(SOLO)

Hebt U wat tranen opgespaard
Kom aan mijn borst en snik en grien
Er is op heel de wereldkaart
Geen plek die Heusden evenaart
Daar in het treurig rozenperkje
Prijkt het zerkje van Pralien

Daar aan ... (2x refrein)

Casares, 30.9.92

De interne keuken van een tekstschrijver

Ontstaan van een smartlap

Ozzy zegt (en wat zou ik hem durven tegenspreken!): je kunt op drie manieren aan een nummer beginnen. Je kunt vertrekken van een melodie, van een akkoordenschema of van een tekst. Dit laatste is wat ik doe. Ik schrijf teksten en die geef ik dan door aan componisten.

Aan een tekst kun je beginnen vanuit een goedklinkend woord of een inslaande zin, van een idee of een verhaaltje of ook nog van een melodie. Ik zal een voorbeeld geven van hoe een tekst tot stand kwam.

Hierop let ik:

1. Niet te recht op mijn doel afgaan. Eerst ongelooflijk veel materiaal (= woorden, klanken, zinnestelsels en gedachten verzamelen: in het begin niets weggooien.)
2. Strategisch denken. Met het refrein beginnen en meestal vanachter naar voren werken: Ik moet een goed slot hebben, dat goed klinkt, waar ik dan naartoe werk en waarop ik voldoende kan rijmen. (Kies als slotwoord niet *herfst*.)

Zo ontstond de smartlap *Pralien*.

In de trein tussen Gent en Lokeren kwam het woord *zerkje* bij me op. Het woord heeft een sterke poëtische kracht.

1. Het verwijst naar de dood, koud marmer, hard grijs arduin;
2. het verkleinwoord maakt dit nog schrijnender;
3. met die medeklinkers heeft het een diepe, Slavische klank die van het middenrif komt (sfeer van *De boottrekkers van de Wolga*).

Meteen noteerde ik enkele *rijmwoorden*: perkje, werkje, merk je.

Ik vond een nummer over het graf van een kind *te schrijnend* en besloot eerder voor het graf van een *hondje* te kiezen. Daarbij kwam een radioreportage in mijn gedachten over het dierenkerkhof van Heusden.

Daarin kwam een koppel op jaren aan het woord die hun hondje *Pralien* daar begraven hadden en er wekelijks bloemen brachten.

Ik noteerde als rijmwoorden bij *Pralien* o.m. *gezien, dien, tien, misschien...*

Bij *Heusden* vond ik alleen *kneusde(n)* en *neusde(n)*.

Wat kon ik daarmee doen? *Kneusde* riep iets in me wakker!

Mijn vader had mij ooit verteld van een zakenvriend die op een beurs in Düsseldorf een vrouw ontmoet had. Hij was met haar gaan eten en tijdens het eten waren ze zodanig in vuur en vlam voor elkaar geraakt dat ze in het donker naakt in de Rijn gesprongen waren om af te koelen. Toen dit niet lukte bedreven ze op de kasseien naast het water de liefde. Hij vertelde dit zo aan mijn vader: 'Waarschijnlijk zal haar achterste wel geschramd geweest zijn, want mijn knieën lagen ook open.'

Ik moest maar Düsseldorf in Heusden veranderen en de Rijn in de Schelde en daarmee had ik ineens een refrein:

Daar aan de Scheldeboord te Heusden
Waar 'k jou vooreerst heb liefgehad
Waar ik serieus mijn knieën kneusde
En jij, jij schramde er je gat

(Merk dat vrouwelijk en mannelijk rijm afgewisseld zijn: bij Heusden en kneusde ligt de klemtoon op de voorlaatste lettergreep (= vrouwelijk) wat voor de melodie, ritme en akkoorden naar een vervolg vraagt, terwijl bij *had* en *gat* de klemtoon op laatste lettergreep ligt (= mannelijk) wat voor de muziek respectievelijk een pauze en een afsluiting vraagt.)

Wat betreft de strofes vond ik een beginzin (beginnen met de titel van het nummer):

Pralien mijn liefste kwispelstaart

en een slot voor elke strofe:

... *het zerkje van Pralien*

Bij *kwispelstaart* vond ik de volgende rijmwoorden: *bewaard, aard, baart / baard, (bede)vaart, spaart, evenaart.*

Ik werkte nu het volgende schema uit voor de strofes, waarin invulde wat ik al had. Elke regel bestaat uit 4 jamben. Elke laatste regel uit 3. Dit is een onbeklemtoonde lettergreep, gevolgd door een beklemtoonde. Dit wordt zo aan geuid: $\sim \sim \sim \sim$. Dus *pa pam pa pam pa pam pa pam*.

Pralien mijn **liefste kwispelstaart**

.....-**ien**
.....-**aard/t**
.....-**aard/t**
.....-**erkje**
.....het **zerkje** van **Pralien**

Dan was het puzzelen waarbij ik erop moest letten dat het verhaaltje wat logisch in elkaar zat en ik geen *rijk rijm* toepaste. Dit wil zeggen dat voor de rijmklank dezelfde medeklinker staat. Zo is bijvoorbeeld *kopen* en *bioscopen* rijk rijm omdat vóór *-open* dezelfde klank [k] staat. In het Frans mag dat maar in het Nederlands en het Engels niet.

Zo puzzelde ik de tekst in elkaar. Dit was het resultaat.

Pralien mijn liefste kwispelstaart
Hij had de Volvo niet gezien
Mijn blik is leeg mijn hart bezwaard
Zijn naam blijft echter steeds bewaard
Want naast die kleine treurwilg merk je
Staat het zerkje van Pralien

'k Was vroeger onbesuisd van aard
Maar 'k ben een ander mens sindsdien
'k Ga als mijn lust mij zorgen baart
Naar Heusden toe op bedevaart
Naar 't rank en teder beeldhouwwerkje
Naar het zerkje van Pralien

Daar aan de Scheldeboord te Heusden
Waar 'k jou vooreerst heb liefgehad
Waar ik serieus mijn knieën kneusde
En jij, jij schramde er je gat

(SOLO)

Hebt U wat tranen opgespaard
Kom aan mijn borst en snik en grien
Er is op heel de wereldkaart
Geen plek die Heusden evenaart
Daar in het treurig rozenperkje
Prijkt het zerkje van Pralieu

Daar aan ... *(2x refrein)*

Let op het rijmschema van de strofes: a b a a c b, waarbij de b afsluit wat hangt te wachten van in de tweede regel. Bovendien rijmt de c van de 5de regel op de c in het midden van de zesde regel. Dit is *binnenrijm*.